

Област София

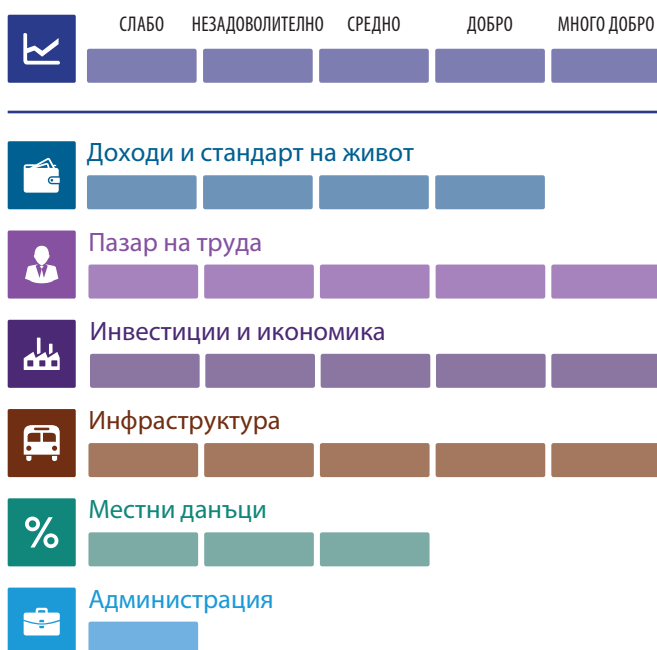
► Население (2021)	233 607
► Територия (кв.км)	7062
► Брой на населените места	284
► Дял на населението в градовете (%)	59,3

Сравнително високите стойности на brutния вътрешен продукт и на трудовите възнаграждения в областта поддържат бедността на относително ниски нива. Развитието на местния пазар на труда продължава да е много добро и още веднъж показва дълбоката свързаност на икономиките на столицата и област София. Доброто икономическо развитие на областта е съпроводено от висока инвестиционна активност. Гъстотата на пътната мрежа е висока. Усредненото ниво на местните данъци като цяло е близко до средното за българските общини. Представянето на об-

щинските администрации в област София е слабо. Коефициентът на естествен прираст продължава да намалява и остава по-нисък от средния. София е сред областите със сравнително слаба урбанизация. Представянето на учениците е слабо. Достъпът до лекари, както общопрактикуващи, така и специалисти, в областта е малко под средния за страната. Правораздаването е бавно. Делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци е нисък. Делът на горската територия е сравнително висок. Интензивността на културния живот в област София остава ниска.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Област София запазва второто си място (след столицата) по размер на брутния вътрешен продукт на човек от населението, който продължава да нараства и достига 17,1 хил. лв. през 2020 година. Заплатите и доходите също се повишават. Средната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 15,9 хил. лв. и също е втората най-висока в страната (отново след тази в столицата).

Сравнително високите стойности на брутния вътрешен продукт и на трудовите възнаграждения в областта поддържат бедността на относително ниски нива. През 2021 г. делът на населението, живеещо с материални лишения, е 12,7% (при 19,4% в страната), а живеещите под националната линия на бедност са 21,8% (при 22,1% в страната).

Пазар на труда

Развитието на местния пазар на труда през 2021 г. продължава да е много добро и още веднъж показва дълбоката свързаност на икономиките на столицата и област София. Икономическата активност в областта се повишава леко и остава трайно над средната за страната със стойност на коефициента 76,9% (при 72,0% в страната). Ръстът ѝ е съпроводен от едновременно намаляване на заетостта и на безработицата. Коефициентът на заетост достига 75,2% и отново е най-висок в страната. Безработицата също остава изключително ниска.

Профилът на работната сила в област София се характеризира с голям брой население със средно образование – 73,4% при 53,8% за страната, като делът на висшистите и този на лицата с основно и по-ниско образование в работната сила са сравнително ниски. Тази структура е обусловена от близостта на повечето населени места в областта до столицата, която привлича висшисти, докато развитието на преработващата промишленост по естествен път остава в географската ѝ периферия.

Предизвикателство за местния пазар на труда продължава да е застаряването на населението. Коефициентът на демографско заместване като съотношение на населението на възраст 15–19 години към това на 60–64 години през 2021 г. е 62,5% (при 69,4% в страната).

Инвестиции и икономика

Доброто икономическо развитие на областта е свързано с висока инвестиционна активност. И през 2020 г. областта отчита вторите най-високи в страната (след тези в столицата) размери на вътрешните и външните инвестиции. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи достигат 3,4 хил. лв. на човек (при 3,3 хил. лв. на човек в страната), а преките чуждестранни инвестиции – 6,7 хил. евро на човек от населението (при 3,9 хил. евро на човек в страната). Стойността на произведената продукция също е втората най-висока – 49,9 хил. лв. (при 27,2 хил. лв. в страната).

Сравнително нисък остава броят на действащите в областта предприятия, но същевременно сред тях сравнително висок е делът на големите предприятия.

Усвоените европейски средства в областта се повишават значително. Към 30 юни 2022 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 2556 лв. на човек от населението. В рамките на областта най-много средства усвоява община Костинброд.

Инфраструктура

Област София има много добре развита инфраструктура. Гъстотата на пътната мрежа е по-висока от средната за страната, а делът на автомагистралите и първокласните пътища е вторият най-висок в страната (след този в област Шумен) с 30,2% при 18,5% средно за страната. Същевременно обаче качеството на пътищата остава сравнително ниско с едва 35% от пътната настилка в добро състояние при 42% в страната през 2021 година.

Гъстотата на железопътната мрежа е сравнително висока.

Достъпът на домакинствата до интернет в областта остава сравнително ограничен – 74,1% (при 83,5% в страната). Делът на газифицираните домакинства е най-високият в страната – 12,3% (при 5,3% в страната).

Местни данъци

Усредненото ниво на местните данъци в общините от област София като цяло е близко до средното за българските общини през 2022 година. По-високи от средните за страната остават ставките на данъците върху недвижимите жилищни имоти на юридическите лица и върху прехвърлянето на собственост. По-ниски пък са местните данъци върху превозните средства, върху таксиметровия превоз и върху търговията на дребно.

В рамките на областта най-високи са средните данъци в общините Самоков и Ботевград, а най-ниски – в общините Мирково и Челопеч.

Администрация

Представянето на общинските администрации в област София е слабо. Докато почти цялата територия на страната вече е обхваната от кадастралната карта (97,4%), покритието на кадастъра в областта е 92,6% през 2021 година. По-ниски от средните за страната остават и самооценките на общинските администрации за развитието на електронното правителство и за предоставянето на административни услуги на „едно гише“ през 2022 година.

И през 2022 г. София продължава да е сред областите с най-ниско оценена активна прозрачност в работата на местните администрации, като рейтингът достига 57,9% (при 70,2% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■

Демография ■■■■

Коефициентът на естествен прираст в област София продължава да намалява и остава по-нисък от средния със стойност от $-15,5\text{‰}$ (при $-13,2\text{‰}$ в страната) през 2021 година. Коефициентът на механичен прираст също е отрицателен ($-5,1\text{‰}$).

Тези процеси се проявяват във влошените коефициенти на възрастова зависимост в областта. През 2021 г. съотношението на населението на над 65 години към това до 14 години е 170,1% (при 149,3% в страната), а към това на възраст между 15 и 64 години – 37,0% (при 34,0% в страната).

София е сред областите със сравнително слаба урбанизация – 59,3% от населението е градско (при 73,1% в страната) – и с ниска гъстота на населението от 755 души на кв. км (при 1489 души на кв. км в страната).

Образование ■■■■

Коефициентът на записване на учениците в V–VII клас в област София остава сравнително висок – 90,0% (при 85,9% в страната) през 2021 година. Броят на преподавателите в основното и средното образование продължава да нараства и достига 101 на хиляда ученици (при 97 на хиляда ученици в страната).

Представянето на учениците е сравнително слабо. През 2022 г. успехът на националното външно оценяване след VII клас по математика в областта е 29,6 т. (при 35,3 т. в страната). Средният успех на матурата по български език и литература е „Добър“ 3,77 (при „Добър“ 3,97 в страната), а слабите оценки достигат 20,9% (при 17,0% в страната).

В областта има и сравнително малко студенти – 7 на хиляда души от населението при 32 на хиляда души за страната през 2021 година.

Здравеопазване ■■■

Достъпът до лекари, както общопрактикуващи, така и специалисти, в областта е малко под средния за страната. През 2021 г. един общопрактикуващ лекар се грижи средно за 1839 души от населението (при 1734 души на лекар в страната). Делът на здравноосигурените намалява значително и е под средното за страната ниво.

Броят на болничните легла в местните многопрофилни болници, съотнесен към населението в областта, през последните години намалява, докато в страната расте, но традиционно е по-висок. През 2021 г. болничните легла са 5,73 на хиляда души (при 5,62 на хиляда души в страната). Преминалите за лечение болни през 2021 г. са 211,9 на хиляда души от населението (при 222,6 на хиляда души в страната). Коефициентът на детска смъртност намалява и през 2021 г. е под средния за страната.

Ред и сигурност ■■

Представянето на област София в осигуряването на ред и сигурност продължава да е слабо и през 2021 година. Основен фактор е сравнително бавното правораздаване, въпреки че натовареността на местните съдии е под средната за страната. Един наказателен съдия в областта разглежда средно по 8,2 дела месечно при 9,0 дела на месец на съдия в страната. Същевременно делата, приключили в 3-месечен срок, са 82% (при 89% в страната), а висящите дела – 21,6% (при 11,8% средно), което е най-високата стойност на този показател в страната.

Показателите за ред и сигурност в областта са близки до средните за страната. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността е 9,5 на хиляда души от населението (при 9,8 на хиляда души в страната), а разкриваемостта им е 56,8% (при 51,7% в страната).

Околна среда ■■

Обемът на образуваните в областта отпадъци е сред най-високите (470 кг на човек при 409 кг в страната), а делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци – сред най-ниските (12,1% при 69,3% в страната) през 2020 година.

Въпреки сравнително ниската степен на урбанизация на областта делът на населението, живеещо в селища с обществена канализация, е висок – 76,2% (при 76,3% в страната). По-нисък обаче остава делът на свързаността с пречиствателни станции за отпадъчни води – 39,9% (при 66,7% в страната).

Делът на горската територия е сравнително висок (46,0% при 33,1% в страната), а този на нарушената – близък до средния (0,41% при 0,42% в страната) през 2021 година.

Култура ■■

Интензивността на културния живот в област София остава ниска и през 2021 г., което вероятно е продиктувано от близостта на областта до столицата и сравнително лесния и бърз достъп на голяма част от населението до най-големия град в страната. В областта не се отчитат посещения в библиотеки и театри, а посещенията в кината са силно намалени заради пандемията и ограничаването на културните мероприятия в цялата страна. Посещенията на музеите се повишават и са сравнително високи, въпреки че все още не могат да достигнат относителния си брой отпреди пандемията.

Ключови показатели за област София

Индикатори на икономическото развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	17 087	17 146	n.a.	17 299
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	14 586	15 857	n.a.	16 687
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	17,6	22,8	21,8	22,1
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	77,7	76,6	76,9	72,0
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	77,7	78,8	75,2	68,1
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече (%)	(0,4)	(0,9)	(0,7)	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	10,9	13,6	14,2	16,6
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	12,0	11,3	12,4	29,6
Произведена продукция (лв./човек)	47 296	49 856	n.a.	27 213
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2803	3430	n.a.	3348
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	6569	6704	n.a.	3877
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	67,3	73,0	74,1	83,5
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	31,7	30,2	35,4	42,0
Гъстота на пътната мрежа (км/100 кв.км територия)	21,4	21,4	21,4	18,0
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	57,3	65,3	57,9	70,2

Индикатори на социалното развитие	2019	2020	2021	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	–9,3	–12,3	–15,5	–13,2
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	–1,2	63,0	–5,1	1,9
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,00	3,99	3,77	3,97
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	31,0	31,8	29,6	35,3
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	91,6	89,8	90,0	85,9
Брой на преподавателите в основното и в средното образование на 1000 ученици	90	97	101	97
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,3	87,3	82,9	88,7
Население на един общопрактикуващ лекар	1771	1846	1839	1734
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	11,2	9,7	9,5	9,8
Натовареност по щат на наказателните съдии (дела/месец)	9,5	5,6	8,2	9,0
Дял на населението с достъп до обществена канализация (%)	78,2	76,2	n.a.	76,3
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	479	470	n.a.	409
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	12,0	12,1	n.a.	69,3
Посещения в кината на 1000 души от населението	78	32	30	351
Посещения в музеите на 1000 души от населението	1430	732	955	426

* Данните за 2021 г. са включени в изследването от 2022 г. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2021/22 година, а матурите са проведени през 2022 година. Същото важи и за предходните години.